

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕННИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ОДЕСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ІНСТРУКЦІЯ № 8-07-05-25
«З питань поведінки під час евакуації при оголошенні сигналу
«Повітряна тривога» для викладачів, фахівців, робітників та
здобувачів освіти ВСП «ОТФК ОНТУ»

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕННИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ОДЕСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Наказ директора
ВСП «ОТФК ОНТУ»

№ 56-10-ОД від 01.04.2025 р.

ІНСТРУКЦІЯ № 8-07-05-25

**«З питань поведінки під час евакуації при оголошенні сигналу
«Повітряна тривога» для викладачів, фахівців, робітників та
здобувачів освіти ВСП «ОТФК ОНТУ»**

Загальні положення.

Дана «Інструкція» розроблена на підставі листа МОН № 1/5626-25 від 21.03.2025 р. «План з евакуації закладу освіти та інструкції (алгоритму) дій учасників освітнього процесу у надзвичайних ситуаціях, нападу або ризику нападу на заклад освіти, а також їх подальшого доведення до всіх учасників освітнього процесу» Указу Президента України № 64/2022 від 24.02.2022 р. «Про введення воєнного стану в Україні», який підтримано Верховною Радою. Листа Міністерства освіти і науки України від 22.04.2022 № 1/4408-22, наради, проведеної під головуванням Прем'єр-міністра України від 15 квітня 2022 р., вхідний номер № 804/АЗ від 25.04.2022.

Ця інструкція розповсюджується для викладачів, фахівців, робітників та здобувачів освіти. В інструкції прописується алгоритм дій при евакуації всіх учасників освітнього процесу під час сигналу «Повітряна тривога» та алгоритм дій якщо евакуація обтяжена замінуванням, або відбулось просто замінування.

Після кожного обстрілу Одеси є ймовірність стикнутися з вибухонебезпечними предметами. Під вибухонебезпечними предметами слід розуміти будь-які пристрої, засоби, підозрілі предмети, що здатні за певних умов вибухати. На такий випадок кожен працівник та здобувач освіти коледжу обов'язково, повинен запроваджувати заходи попереджувального характеру.

Звертати увагу на вхід до приміщень коледжу або в'їзд на територію коледжу автомобілів і припарковані біля коледжу автомобілі, власник якого невідомий або державні номери якого не знайомі, а також коли автомобіль давно непорушно припаркований. Підозрілі предмети від яких лунають звуки (цокання годинника, сигнали через певний проміжок часу), мигтіння індикаторної лампочки, наявність у знайденому механізмі антени або приєднаних до нього дротів, наявність джерел живлення на механізмі або поряд з ним (батареї, акумулятори тощо), наявність розтяжки дротів або дротів, що тягнуться від механізму на велику відстань.

Особливо приділяти увагу поштової кореспонденції. Для поштової кореспонденції з пластикою міною характерна надмірна товщина, пружність, вага не менше 50 г і ретельна упаковка. На конверті можуть бути різні плями, проколи, можливий специфічний запах. Настирне бажання вручити лист неодмінно в руки адресата і надписи на конверті: «розкрити

тільки особисто», «особисто в руки», «таємно» тощо. Підозрілий лист не можна відкривати, згинати, нагрівати або опускати у воду.

Проводити обходи території закладу і періодичну перевірку складських приміщень на предмет своєчасного виявлення вибухових пристроїв або підозрілих предметів;

Організовувати проведення спільних із працівниками цивільного захисту, правоохоронних органів інструктажів і практичних занять з питань дій у разі загрози або виникнення надзвичайних подій.

• Правила поведінки викладачів, фахівців, робітників та здобувачів освіти під час сигналу «Повітряна тривога»

1.1. Після оголошення сигналу «Повітряна тривога» адміністрація, фахівці, робітники, викладачі та здобувачі освіти коледжу негайно повинні перейти (евакууюватись) в захисне укриття в підвальному приміщенні в 3 навчальному корпусі. Сторож в денний час замикає вхідні двері на ключ та залишається в корпусі в безпечному місті. Під час нічного чергування замикає корпус на ключ та евакуюється в захисне укриття в третьому навчальному корпусі.

Перед евакуацією адміністрація, фахівці, робітники, викладачі повинні обов'язково вимкнути електричні прилади в приміщенні та закрити приміщення на ключ.

Викладачі, які проводять навчальні заняття разом зі здобувачами освіти своєї групи переміщуються (евакууються) до захисного укриття (на початку заняття викладач перевіряє кількість та особистий склад здобувачів освіти навчальної групи, які присутні на навчальному занятті). У випадку, коли в коледжі знайдено вибуховий пристрій та здійснюється евакуація треба:

- Одягнути свій одяг та закритись так щоб захистись від осколків скла;
- Взяти свої особисті речі;
- Переміщуватись маршрутом евакуації, вказаним викладачем та керівником підрозділу;
- Не скорочувати шлях, тому що деякі райони або зони можуть бути закриті для пересування;
- Триматися подалі від обірваних ліній енергопостачання.

1.2. Після прибуття до захисного укриття викладачі повинні скерувати здобувачів освіти до приміщення, закріпленого за навчальною групою, запропонувати їм сісти на призначені місця, після чого перевірити кількість та особовий склад здобувачів освіти. Якщо з'ясувалось що не всі здобувачі освіти, які були присутні на занятті, дійшли до укриття, довести цю інформацію по телефону методисту навчально-методичного підрозділу (Томенко І.О.). Методист навчально-методичного підрозділу з'ясовує з класним керівником навчальної групи місцезнаходження відсутніх здобувачів освіти. Адміністрація, фахівці та робітники які прибувають до захисного укриття займають вільні місця.

1.3. Викладачі знаходяться у приміщенні укриття разом із навчальною групою, слідкують за дотриманням порядку, дисципліни, вимог охорони праці та пожежної безпеки.

1.4. В разі необхідності домедичної допомоги треба звертатись до медичної сестри. А для забезпечення психоемоційної підтримки до психолога коледжу. Медична сестра і психолог знаходяться в окремому приміщенні укриття.

1.5. Якщо під час перебування в укритті навчальне заняття завершилось, всі здобувачі освіти повинні залишатись в укритті до сигналу «Відбій повітряної тривоги». Покидати укриття можливо тільки після сигналу «Відбій повітряної тривоги»

1.6. Якщо обстріли почались до сигналу «Повітряна тривога» або одночасно з ним адміністрація, фахівці, робітники, викладачі та здобувачі освіти з аудиторії негайно повинні спуститись на перший поверх навчального корпусу, у якому проводиться навчальне заняття, переміститися у найбільш безпечне місце між двох стін, подалі від вікон і скла.

1.7. Якщо обстріли почались під час переміщення до укриття-потрібно негайно лягти на землю, закрити руками або предметами голову (прикрити долонями вуха та відкрити рота: це врятує від контузії). Перечекати перший обстріл лежачі, а далі прямувати до найближчого укриття і знаходитись там до сигналу «відбій повітряної тривоги».

1.8. Після оголошення сигналу «Відбій повітряної тривоги» викладач повинен перевірити кількість та особовий склад здобувачів освіти, які перебували в укритті та організовано (викладач йде разом зі здобувачами освіти) повернутись до навчальної аудиторії. Після прибуття до аудиторії необхідно перевірити кількість та особовий склад здобувачів освіти, які повернулись з укриття, після чого продовжити навчальне заняття.

2. У разі знаходженні вибухонебезпечного пристрою на території коледжу:

2.1 У разі виявлення підозрілого предмета робітниками, викладачами, фахівцями чи здобувачами освіти ВСП «ОТФК ОНТУ» повідомляє адміністрації. До прибуття оперативно-слідчої групи співробітники ВСП «ОТФК ОНТУ» повинні знаходитись на безпечній відстані від знайденого предмета. Ланка пожежогасіння та рятувальна ланка приводиться в активний режим. Не підходити до предмету, не торкатися і не пересувати його, не допускати до знахідки інших людей. Припинити всі види робіт в районі виявлення вибухонебезпечного предмету. Не користуватися засобами радіозв'язку, мобільними телефонами (вони можуть спровокувати вибух). Ланка забезпечення правового порядку цивільного захисту оцеплює місце небезпеки.

Адміністрація коледжу негайно повідомляє підрозділи Національної поліції (чергові служби поліції), до військомату, органів місцевого самоврядування, підрозділу ДСНС за телефоном «101» та «102»; та організовує з ними взаємодію, вказує місце знахідки та повідомити час її виявлення. Координує і контролює дії евакуації усіх учасників освітнього процесу. Забезпечує можливість безперешкодного під'їзду до місця виявлення підозрілого предмету автомашин правоохоронних органів, співробітників територіальних органів управління з питань цивільного захисту, пожежної охорони, невідкладної медичної допомоги, служб експлуатації.

У разі потреби від адміністрації надійде команда евакуювати людей згідно плану евакуації.

3. Ознаки, які вказують на вибухонебезпечний пристрій:

3.1 Припаркований біля будівлі автомобіль, власник якого невідомий або державні номери якого не знайомі, а також коли автомобіль давно непорушно припаркований;

3.2 Наявність у знайденому механізмі антени або приєднаних до нього дротів;

3.3 Звуки, що лунають від предмету (цокання годинника, сигнали через певний проміжок часу), мигтіння індикаторної лампочки;

3.4 Наявність джерел живлення на механізмі або поряд з ним (батареї, акумулятори тощо);

3.5 Наявність розтяжки дротів або дротів, що тягнуться від механізму на велику відстань.

3.6 Для поштової кореспонденції з пластиковою міною характерна надмірна товщина, пружність, вага не менше 50 г і ретельна упаковка. На конверті можуть бути різні плями, проколи, можливий специфічний запах.

3.7 Настирне бажання вручити лист неодмінно в руки адресата і надписи на кшталт: «розкрити тільки особисто», «особисто в руки», «таємно» тощо. Підозрілий лист не можна відкривати, згинати, нагрівати або опускати у воду.

Якщо знайдений предмет видається підозрілим, потрібно повідомити про це АДМІНІСТРАЦІЇ коледжу.

Якщо знайдено забуту річ, доречно опитати людей, які знаходяться поряд. Бажано встановити, кому річ належить або хто міг її залишити. Якщо господаря встановити не вдається, потрібно негайно повідомити про знахідку адміністрації.

Якщо підозрілий предмет знайдено в установі, потрібно негайно повідомити про знахідку адміністрацію. Практично всі вибухові речовини чутливі до механічних дій і нагрівання. Поводження з ними вимагає граничної уваги і обережності.

Слід пам'ятати, що розмінуванням, знешкодженням або знищенням вибухонебезпечних предметів займаються тільки підготовлені фахівці – сапери, допущені до цього виду робіт

4. До вибухонебезпечних предметів належать:

- вибухові речовини — хімічні з'єднання або суміші, здатні під впливом певних зовнішніх дій (нагрівання, удар, тертя, вибух іншого вибухового пристрою) до швидкого хімічного перетворення, що саморозповсюджується, з виділенням великої кількості енергії і утворенням газів.

- боєприпаси - вироби військової техніки одноразового вживання, призначені для враження живої сили супротивника. До боєприпасів належать:

- бойові частки ракет;
- авіаційні бомби;
- артилерійські боєприпаси (снаряди, міни);
- інженерні боєприпаси (протитанкові і протипіхотні міни);
- ручні гранати;
- стрілецькі боєприпаси (набої до пістолетів, карабінів, автоматів тощо);

- піротехнічні засоби:

- патрони (сигнальні, освітлювальні, імітаційні, спеціальні);

- вибухові пакети;
- петарди;
 - ракети (освітлювальні, сигнальні);
- гранати;
- димові шашки.

Однією з серйозних загроз сучасного суспільства є тероризм. Майже щоденно здійснюються терористичні акти, унаслідок яких гинуть люди. Більшість цих злочинів здійснюються з використанням вибухових пристроїв. Нерідко це саморобні, нестандартні пристрої, що їх складно виявити, знешкодити або ліквідувати. Злочинці зазвичай поміщають їх в звичайні портфелі, сумки, банки, пакунки і потім залишають у багатолюдних місцях. У такому разі важко відрізнити сумку з вибухівкою від такої ж сумки, залишеної забудькуватим пасажиром у громадському транспорті. Часто такі міни-пастки мають досить привабливий вигляд. Відомі випадки застосування їх у авторучках, мобільних телефонах, гаманцях, дитячих іграшках. - пристрої, в яких застосований хоча б один елемент конструкції саморобного виготовлення:

Природна цікавість молоді спонукає їх до небезпечних експериментів. Молодь випробують їх на міцність ударами, намагаються розібрати, приносять додому, до навчальних закладів. Тому так важливо пояснити здобувачам освіти наслідки подібних дій, навчити правилам поведінки у таких ситуаціях.

Під час руху пішки до коледжу і додому необхідно бути обачним і дотримуватися правил безпеки.

Оминати та в жодному випадку не підходити до знайдених багать, що горять. В цьому багатті може виявитися предмет, що може вибухнути.

5. Дії учасників освітнього процесу евакуйованих до укриття ВСП «ОТФК ОНТУ» з сигналом «Повітряна тривога» і надходить повідомлення про мінування

5.1 Директор ВСП «ОТФК ОНТУ»

- негайно повідомляє підрозділи Національної поліції та організовує з ними взаємодію;
- Координує і контролює дії евакуації усіх учасників освітнього процесу;
- Приймає рішення про оповіщення та вихід з укриття, співвідносячи ризики, які стали підставою для укриття з безпекою.

З метою забезпечення захисту у разі неможливості перебування в укритті ВСП «ОТФК ОНТУ», евакуація здійснюється в захисні споруди, що перебувають у безпосередній близькості до коледжу, зокрема:

1) захисні споруди цивільного захисту (далі – ЗСЦЗ) шкільного комбінату (вул. Колонтаєвська, 52 Одеський міжшкільний комбінат), біля міжнародного автовокзалу (Колонтаєвська, 58), медичний центр ОДРЕКС (вул. Розкидайлівська);

2) споруди подвійного призначення підвальні приміщення Балківська, 54 будинок колишньої телефонної станції;

5.2 Відповідальні за евакуацію:

- Виконують вказівки директора ВСП «ОТФК ОНТУ» та вживають заходи щодо оповіщення та проведення евакуації безпечним шляхом, у разі

неможливості евакуації вживають заходи щодо залишення учасників освітнього процесу в місці їх перебування в коледжі в безпечному місті;

- Виконують вимоги поліцейських та робітників ДСНС, які прибули в ВСП «ОТФК ОНТУ» для реагування, сприяють в межах компетенції їх діяльності та по можливості інформують про перебіг евакуації, місця перебування учасників освітнього процесу;

- У разі наявності постраждалих організовують надання їм домедичної допомоги, у тому числі із залученням екстрених служб;

- За можливості оповіщають батьків, інших законних представників про переміщення здобувачів освіти у відповідне укриття тощо;

- Забезпечують повернення учасників освітнього процесу до навчання після оголошення про завершення небезпеки, а також контролюють кількість здобувачів освіти до оголошення про небезпеку та після її завершення. Приймає рішення про оповіщення та вихід з укриття, співвідносячи ризики, які стали підставою для укриття з небезпекою територіальні органи управління з питань цивільного захисту.

6. Якщо епіцентр вибуху опинився біля коледжу для сторожів:

- обережно обійдіть всі приміщення, щоб перевірити чи немає витоків води, газу, спалахів тощо. У темряві в жодному випадку не запалюйте сірника або свічки - користуйтеся ліхтариком;

- негайно вимкніть всі електроприлади, перекрийте газ, воду;

- з безпечного місця зателефонуйте керівництву коледжу (директору або заступникам директора) і стисло повідомте про своє місцезнаходження, самопочуття;

- перевірте, чи хтось потребує допомоги в гуртожитку або іншому навчальному корпусі.

Опинившись поблизу вибуху, стримайте свою цікавість і не намагайтеся наблизитись до епіцентру, щоб розгледіти або допомогти рятівникам. Найкраще, що можна зробити – залишити небезпечне місце. До того ж, варто знати, що зловмисники часто встановлюють вибухові пристрої парами, щоб, через деякий час після вибуху першої з них, пролунав другий вибух. Зловмисники розраховують на те, що після першого вибуху на його місці зберуться люди, у тому числі й представники силових структур, і при повторному вибуху жертв буде набагато більше.

7. Заходи медичної допомоги, якщо трапилось ураження вибуховою хвилею або іншими предметами

З розглянутих заходів медичної допомоги особливу увагу потрібно приділити першій медичній допомозі, яка обумовлює ефективність наступних.

- Вимоги до особи, яка надає першу медичну допомогу.

- Особа, яка надає ПМД, повинна знати:

- ознаки порушень життєвоважливих систем організму;
- правила, методи, прийоми надання ПМД стосовно характеру отриманого потерпілим ушкодження;
- способи транспортування потерпілих.

- Особа, яка надає ПМД, повинна вміти:

- Користуватися аптечкою швидкої допомоги та використовувати підручні засоби при наданні ПМД;

- Оцінити стан потерпілого та визначити, якої допомоги в першу чергу він потребує;
- Правильно здійснювати весь комплекс екстреної реанімаційної допомоги: забезпечувати вільну прохідність дихальних шляхів; виконувати штучне дихання („з рота в рот”, „з рота в ніс”), закритий масаж серця; тимчасово зупиняти кровотечу шляхом накладення джгута чи стискуючої пов'язки; оцінювати ефективність і при необхідності коректувати реанімаційні заходи з урахуванням стану потерпілого;
- Накладати пов'язку при ушкодженні тіла людини (опіках, обмороженні, пораненні);
- Імобілізувати ушкодження частини тіла шляхом накладання косинки, пов'язки та транспортної шини при переломах кісток, вивихах, забитих місцях і розтягнення зв'язок;
- Використовувати підручні засоби при перенесенні та транспортуванні потерпілого;
- Надавати допомогу при ураженні електричним струмом, при утопленнях, тепловому, сонячному ударі, при гострих отруєннях, втрати свідомості;
- Визначити необхідність виклику швидкої медичної допомоги, медичного працівника, евакуювати постраждалого випадковим транспортом.

Послідовність надання ПМД:

- усунути вплив дії факторів, що загрожують здоров'ю і життю людини;
- оцінити стан потерпілого;
- надати допомогу на місці;
- постійно контролювати стан потерпілого, продовжуючи підтримувати життєві функції його організму;
- організувати доставку потерпілого в медичний заклад.

Класифікація травм, їх ознаки та перша допомога

Травма – пошкодження в організмі людини, яке виникає в результаті дії зовнішніх факторів. В залежності від травмуючого фактора розрізняють травми: механічні, термічні, хімічні, радіаційні, електротравми та комбіновані.

1. Механічні травми: забите місце, розтягнення і розриви зв'язок, стискання, вивих, ушкодження черепа і мозку, переломи.

1.1. Забите місце- закриті ушкодження тканин і органів без істотного порушення їхньої структури. Звичайно виникає в результаті удару тупим предметом або при падінні. Найчастіше пошкоджуються відкриті частини тіла (ноги, руки, голова).

Ознаки. На пошкодженому місці з'являється кровопідтікання, біль при дотику. *Перша допомога.* Пошкоджене місце охолоджують міхуром чи грілкою з льодом або роблять холодні примочки. Оскільки холод звужує кровоносні судини, то зменшується прилив крові до пошкодженої ділянки та біль. Охолоджують 40-60 хвилин, а потім накладають стискаючу пов'язку.

1.2. Розтягнення і розриви зв'язок. Виникає при ударах, падінні.

Характерною ознакою розриву або розтягання є порушення рухової функції суглоба.

Ознаки – біль, припухлість, з'являється гематома.

Перша допомога. Забезпечити спокій, накласти тугу пов'язку і для зменшення болю прикладати холодний компрес протягом 2-х годин, потім перейти на тепло і зігрівальні компреси протягом 12 – 24 год.

1.3. Стискання. Виникає від тиску великої ваги.

Ознаки – роздавлювання м'язів, підшкірної жирової клітковини, судин, шоківий стан.

Перша допомога. Звільняють потерпілого від впливу діючого фактора. Накладають джгут на ушкоджену частину кінцівки, щоб запобігти гангрені та охолодити. Виводять з шоку, дають випити чаю, кави, вина або горілки.

1.4. Вивих-стійкий зсув суглобних кінців кісток, що викликає порушення функції суглоба.

Ознаки – різкий біль, деформація суглоба, неможливість рухів або їх обмеження.

Перша допомога. Забезпечити спокій ушкодженому суглобові шляхом його іммобілізації, прикласти холод (міхур з льодом або холодною водою). При відкритому вивихові на рану попередньо накладають стерильну пов'язку.

Не можна застосовувати зігрівальні компреси, намагатися вправляти вивих, тому що це часто викликає додаткову травму. Вправити вивих повинен лікар.

1.5. Ушкодження черепа і мозку. Призводить до струсу мозку, набряку. *Ознаки* – запаморочення, блювання, втрата пам'яті, порушення миміки і мови. *Перша допомога.* Забезпечити стан спокою в горизонтальному положенні, накласти лід на голову.

1.6. Переломи - порушення цілісності кісток, яке одночасно може супроводжуватися ушкодженням кісток, порушенням цілісності навколишніх м'яких тканин, травмуванням м'язів, судин, нервів й ін. Підрозділяються на **закриті** – без порушення цілісності шкіряного покриву та **відкриті** – з порушенням цілісності епідермісу та м'яких тканин, кровоносних судин (на тілі виникає рана).

Ознаки – різкий біль, деформація суглоба, неможливість рухів або їх обмеження, набряк, кровотеча (відкритий перелом), крововилив (закритий перелом).

Перша допомога. При відкритому переломі накласти на рану стерильну пов'язку. У випадку сильної кровотечі необхідно прийняти заходи для її зупинки, наприклад за допомогою джгута, а потім провести іммобілізацію.

Не слід намагатися усунути зміну форми кінцівки (скривлення) при закритому переломі або скласти уламки кісток, вправляти кістки, що вийшли назовні при відкритому переломі.

. Перелом хребта. *Ознаки* – різкий біль, неможливо поворухнутись, зігнутися. *Перша допомога.* Потерпілого кладуть обережно на носі з твердим покриттям або на широку дошку, стулку дверей та фіксують за допомогою перев'язи. Важливо утримувати тулуб і кінцівки в горизонтальній площині (рис. 1) Перелом ребер. *Ознаки* – біль в місці перелому під час дихання (частіше на вдиху), при рухах грудної клітини чути хруст.

Перша допомога. Грудну клітину під час видиху туго стягують бинтами, рушником, простиралом та ін.

Рис. 1 - Укладання потерпілого на носі

1.7. Імобілізація – забезпечення нерухомості (спокою) кінцівки або іншої частини тіла при ушкодженнях.

Для імобілізації найчастіше приходиться користуватися спеціальними шинами або підручними засобами (дошками, гілками, ціпками, лижами). Якщо цього немає, спокій ушкодженої руки можна забезпечити, притягнувши та прив'язавши її до тулуба, а при травмі ноги – прибинтувавши одну ногу до другої.

Шини (підручні засоби) повинні обов'язково захватити два сусідніх здорових суглоби (вище і нижче пошкодження). Їх прив'язують до зламаної кінцівки бинтом, мотузкою, ременем, не дуже туго перетягнути зав'язки, але створити нерухомість. При цьому бажано накласти їх поверх одягу, обернувши ватою або якою-небудь м'якою тканиною, особливо в ділянці кісткових виступів.

Умови накладання шин:

- при сильній кровотечі з рани потрібно накласти кровоупиняючий джгут, обробити рану, а потім накласти шини;
- при переломі передпліччя шину накладають від основ пальців до ліктя, потім руку підвішують на хустині, ремені;
- при переломі плечової кістки її тільки прив'язують до тулуба;
- при переломі гомілки накладають дві шини від середини стегна до п'ятки із зовнішньої та внутрішньої поверхонь (рис. 2);
- при переломі стегна накладають дві шини, одну від паху до п'ятки, другу – від пахви до п'ятки (рис. 3).

Рис. 2 - Імобілізація гомілки

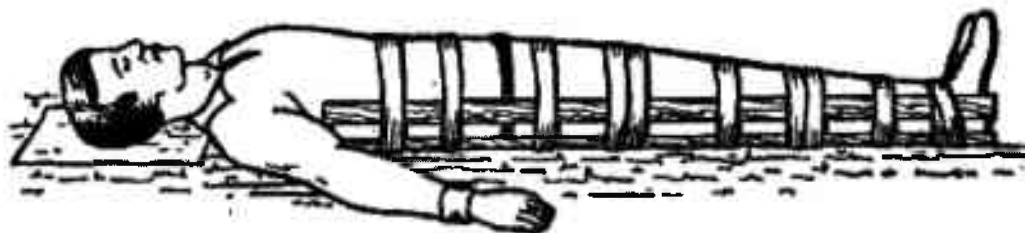

Рис. 3 - Імобілізація стегна

При необхідності роздягнути постраждалого: спочатку знімають одяг зі здорової сторони, а потім з ушкодженої, одягають у зворотній послідовності (це можна робити тільки в тих випадках, коли немає небезпеки змістити уламки).

1.8. Кровотечі. Виникають при ушкодженні тканин, викликані механічним впливом, що супроводжується порушенням цілісності шкіри або слизових оболонок та кровотечею. За видом кровотечі розрізняються на: капілярні; венозні, артеріальні, змішані; паренхіматозні.

Капілярна кровотеча виникає при пошкодженні дрібних кровоносних судин. *Ознаки.* Кров сочиться у вигляді маленьких крапель, які зливаються і поступово стікають з поверхні рани. *Перша допомога.* Накладають асептичну пов'язку. Рану промивають розчином перекису водню або обробляють

навкруги 2-процентним розчином брильянтового зеленого або 5-процентним спиртовим розчином йоду.

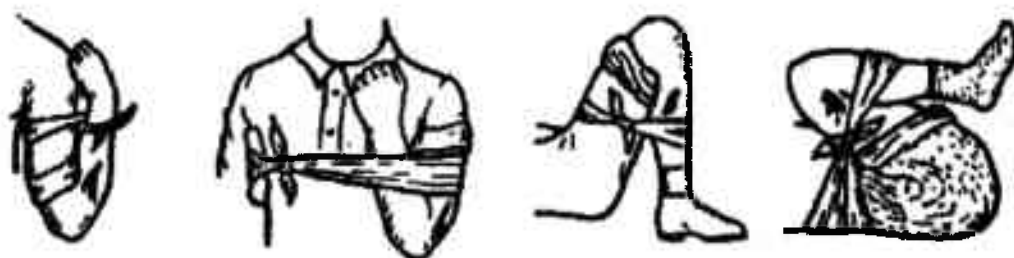
Венозна кровотеча виникає при глибоких ранах (колотих, різаних), при пошкодженні вен. *Ознаки.* Кров темно - червоного кольору (тому що збагачена вуглекислим газом), витікає безперервним струменем. *Перша допомога.* Накладають стискаючу пов'язку в місці пошкодження або кровоспинний джгут (закрутку) нижче рани.

Артеріальна кровотеча виникає при глибоких різаних, рублених, колотих ранах, при пошкодженні артерії. *Ознаки.* Кров виштовхується пульсуючим струменем яскраво-червоного кольору (насичена киснем).

Перша допомога:

- максимальне згинання кінцівки в суглобі (рис. 4);
- пальцьове притискання артерії до кістки, вище рани на тулубі і кінцівках та нижче рани, якщо вона знаходиться на голові (рис. 5);
- накладання стискаючої пов'язки;
- накладання кровоспинного джгута (закрутки).

Початок джгута розташовую зішньої сторони пошкодженої ділянки. Потім сильно розтягують його та обертають навколо кінцівки, притиснувши під кутом направлений кінець з гачком (кнопками). Поступово зменшуючинатяг джгута, накладають спіральні оберти (половина ширини джгута закривається наступним його обертом). Під останній оберт джгута підкладають записку із вказівкою часу накладання в годинах, хвилинах та підписом, хто надавав допомогу. Для зупинки кровотечі при травмі голови джгут накладається на шию. Для запобігання здавлювання шії необхідно протилежний від пошкодження бік захистити шиною. Джгут затягують навколо шії та шини. При відсутності шини можна використати руку потерпілого. З цією метою руку здорової сторони тіла, зігнуту в лікті і промінезап'ястних суглобах, кладуть на голову потерпілого, якби їїхоплюючи. При цьому її необхідно змістити трохи вперед. Правильно накладений джгут зупиняє кровотечу. Поверхня тіла нижче джгута стає блідною, пульс відсутній. Синя поверхня і посилювання кровотечі свідчить про те, що джгут затягнутий слабо. Надмірне затягування джгута роздавлює м'які тканини і розвиває сильний біль. При відсутності стандартного джгута зупинку кровотечі здійснюють за допомогою закрутки. Вимоги такі само, як і при накладанні джгута. Змішана кровотеча виникає при глибоких ранах з одночасним пошкодженням артерій та вен. Паренхіматозна кровотеча спостерігається при пошкодженні внутрішніх органів (легень, печінки, нирок, селезінки). Кров виділяється з всієї поверхні рани. *Ознаки.* Різко блідне обличчя, запаморочення, слабкість та спрага. *Перша допомога.* Потерпілому забезпечують напівсидяче положення із зігнутими в колінах ногами. Давати пити суворо заборонено.

При будь-якій кровотечі ушкодженій частині тіла забезпечують трохи підняте положення і спокій (транспортна іммобілізація). Остаточна зупинка кровотечі проводиться в лікувальному закладі, у який негайно повинен бути доставлений потерпілий.

Обережно! При інтенсивній крововтраті розвивається анемія.

РОЗРОБИВ:

Голова комісії з надзвичайних ситуацій

 Ігор БЕРКАНЬ

ПОГОДЖЕНО:

Відповідальна за пожежну безпеку

 Валентина ЯРЕМЧУК

Інженер з охорони праці

 Володимир ЗАВАЛЄСВ